

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА СХІДНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ГЕЛЬВЕТІКА»
ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО
НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

V КОНГРЕС СХОДОЗНАВЦІВ

9–10 грудня 2021 р.

Видавний дім
«Гельветика»
2021

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ:

Валерій Бортняк, доцент (Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського);
Володимир Казарін, професор (Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського);
Марсель Ердал, професор (Франкфуртський університет імені Йоганна Вольфганга Гете);
Озкул Чобаноглу, професор (Університет Хаджеттепе, Анкара);
Хакан Кирилми, професор (Університет Бількент, Анкара);
Олексій Хамрай, професор (Інститут сходознавства імені А. Кримського НАН України);
Ласло Кароль, доцент (Упсальський університет, Швеція);
Мажена Годзінська, доктор філософії з культурної антропології (Варшавський університет);
Ібрагім Шахін, доцент (Егейський університет, Ізмір);
Уміт Їлдіз, доцент (Посольство Республіки Туреччина в Україні, атташе з питань освіти);
Ірина Дрига, доцент (Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського);
Ольга Мавріна, доцент (Інститут сходознавства імені А. Кримського НАН України);
Мехмед Челенк, доцент (Університет Улудаг, Бурса);
Костянтин Комісаров, доцент (Київський університет імені Бориса Грінченка).

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Бессараб Олександр Володимирович – в.о. завідувача кафедри східної філології ННІ філології та журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;
Дрига Ірина Миколаївна – доцентка кафедри східної філології ННІ філології та журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;
Сеітяг'ясва Таміла Решагівна – старший викладач кафедри східної філології ННІ Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;
Арнаутова Айше Рустемівна – старший викладач кафедри східної філології ННІ Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;
Колега Юрій – інспектор кафедри східної філології ННІ філології та журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського.

V Конгрес сходознавців: Збірник матеріалів м. Київ, 9–10 грудня 2021 р. – Київ:
П199 Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2021. – 260 с.

ISBN 978-966-992-733-0

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на V Конгрес сходознавців, який відбувся на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського 9–10 грудня 2021 р.

УДК 930.85(1-11)(063)

ISBN 978-966-992-733-0

© Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського, 2021

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА КРАЇН БЛИЗЬКОГО І СЕРЕДНЬОГО СХОДУ

Агай Кухи Амин

Ритм как периодичность в разных видах искусства
(на примере прикладного искусства и музыки у кашкаев)..... 10

Арістова А. В.

Середньовічна мусульманська енциклопедистика
як історико-культурне явище 14

Вишневська Н. З.

Спроба актуалізації перського контексту для атрибутування
металевих предметів побуту з зібрання ЛІМ..... 18

Дацків І. Б.

Становлення українсько-турецьких двосторонніх відносин
у добу української революції 1917 – 1920 рр. 23

Дрига І. М.

Внесок Едварда Триярського (1923 – 2021)
в тюркологічні дослідження українського терену..... 26

Жуйкова М. В., Свідзинська О. А.

Газель Гафіза № 255 у перекладах Агатангела Кримського
російською та українською мовами 27

Зьоменко М. В.

Проблема Чорноморських проток у зовнішній політиці
Російської імперії на початку Першої світової війни 33

Колісник В. П.

Стан культури у Королівстві Саудівська Аравія 37

Левчин І. Д.

Розвиток сучасної жіночої прози в Ірані:
творчість Белькейс Солеймані 39

Сопільняк С. В.

Ритуал обкурювання у складі стереотипної поведінки
представників перської лінгвокультури 42

забезпечила саудівцям гарні матеріальні умови життя, та визнає моральний авторитет влади. Зрозуміло, є голоси, які заперечують деякі моральні та ідеологічні засади королівської влади (у тому числі й несправедливий розподіл доходів від нафти), проте найчастіше вони стосуються персоналій чи приватних пережитків традиціоналізму (наприклад, «жіночого питання»), але не системи. Хоч саудівське суспільство продовжує залишатися вкрай закритим, процеси розвитку та модернізації йдуть і всередині нього.

Список використаних джерел:

1. Ананьин М. И. Состояние дел в области культуры в Королевстве Саудовская Аравия. 2016. С. 102-106. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sostoyanie-del-v-oblasti-kultury-v-korolevstve-saudovskaya-araviya>
2. Косач Г. Г. Саудовская Аравия в меняющемся мире. С. 132. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/saudovskaya-araviya-v-menyayuschemsya-mire>

Левчин І. Д.

*кандидат філологічних наук,
асистент кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу
Науково-навчального інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ В ІРАНІ: ТВОРЧІСТЬ БЕЛЬКЕЙС СОЛЕЙМАНІ

Іранська проза кінця ХХ і поч. ХХІ ст. набуває значного розвитку. Це зумовлено стабілізацією суспільно-політичної ситуації в Ірані, а саме встановленням Ісламської республіки на чолі з Верховним лідером (Аятоллах) (Ісламська революція 1979 р.), закінченням ірано-іракської війни (1980–1988 рр.), відродженням усіх сфер життя в країні: економіки, сільського господарства, важкої та легкої промисловості тощо [3].

У письменників з'являється час і можливості для розвитку своєї творчості. Вбираючи спадщину дореволюційних років та вже будучи сформованими у постреволюційні роки, сучасні письменники мають досить багатий пласт для тем своїх творів. З'являються цікаві романи, оповідання, новели (дастан-е кутах), поезії і т. п. На арену іранської сучасної літератури виходять нові прізвища письменників. Їхня кількість

дуже велика, про це свідчать кількість творів, які щорічно подають письменники на різноманітні літературні премії («Книга року», імені Джалала Аль-Ахмада, імені Гушаньга Гольшїрі, «Мехреган Адаб» тощо).

Сучасне життя іранців постає у різних за жанрами і тематикою творах цих письменників у всьому своєму різноманітті: гостросоціальна проза і твори з філософським підтекстом, оповідання для молоді та жіночі історії, розповіді про кохання і віру, притчі та казки, сатира та гумор, побутові замальовки.

Стрімко розвивається і жіноча проза. Зрозуміло, що на початку ХХ ст. в Ірані літературою могли займатися тільки жінки, що відносились до вищого класу. Проте завдяки просвітицтву і поліпшенню становища жінки у суспільстві з часом письменницькою діяльністю стали займатись і жінки середнього класу. Також важливим переломним моментом у самореалізації та самовизначенні іранських жінок стала Ісламська революція 1979 р. Коли говорять про іранську сучасну жіночу прозу кінця ХХ – поч. ХХІ ст., зазвичай виділяють твори таких письменниць, як Сїмін Данешвар, Магшїд Амїршахі, Голї Тараггі, Шагрнуш Парсіпур, Сара Ерфанї, Газале Алїзаде, Зоя Пірзад, Монїру Раванїпур, Шїва Арастуї, Фархонде Агаї, Разїє Тоджар, Самїра Асланпур, Манїже Джанкулї, Захра Заварїян, Фарїба Вафї, Белькеїс Солейманї та інші. Темі жіночої прози Ірану пов'язані з самою жіночою суттю, жіночою душею, з визначенням її місця в суспільстві: любов, материнство, самотність, роль в родині і суспільстві, протест проти патріархальних традицій, боротьба за особисте щастя і т. п. [3]

Белькеїс Солейманї (بلقیس سلیمانی) – письменниця, прозаїк, літературний критик, дослідниця та журналістка. Народилася в 1963 році в селищі поблизу міста Керман в Ірані. Отримала диплом магістра філософії Тегеранського університету. Одружена, має двох дітей. Проживає в Тегерані [2].

З 1998 року починає писати роман «Остання гра жінки» (بازی آخر بانو), опублікований в 2005 р., який був нагороджений літературною премією «Мехреган Адаб» та переміг в номінації «кращий роман» літературної премії Ісфагану у 2006 р. Протягом 6-ти років працювала головним редактором культурного відділу на «Радіо Фарханг». Була членом журї міжнародних фестивалів та премій у галузі радіо та преси. В 2016 р. нагороджена Орденом I ступеня за видатні заслуги в культурно-мистецькій сфері [5].

У своїх творах, зокрема у романі «Тїтонька гра» (خاله بازی) здебільшого описує вплив політичних подій революційних років (80-ті роки ХХ ст.) на життя жінок, її герої постають у різних ситуаціях: вибору, свободи, смерті та реакції на вбивства та інші події.

Її творчий доробок складає більш як 100 статей, деякі перекладені іноземними мовами (англійською, італійською, арабською тощо); 2 збірки надкоротких оповідань: «Гра у наречену й нареченого» (بازی عروس و داماد) 2007 р. [4] і «Хлопець, який мене любив» (پسری که مرا دوست داشت) 2017 р.; та 10 романів: «Тітонька гра» (خاله بازی) 2004 р.; «Остання гра жінки» (بازی آخر بانو) 2005 р.; «Ласкаво просимо до Аїда» (به هایدس خوش آمدید) 2010 р.; «Собаче життя» (سگسالی) 2013 р.; «Я боюсь гуранців» (من از گورانی ها می ترسم) 2015 р.; «Ніч Тагер» (شب طاهره) 2015 р.; «Бордовий» (مارون) 2017 р.; «Ті матері, ці доньки» (آن مادران، این دختران) 2018 р. «Пішки» (پباده) 2019 р.; «Мое ім'я Белькейс» (نام کوچک من بلقیس) 2019 р. [1].

Б. Солеймані – смілива і мужня письменниця, яка не боїться висловлювати свої думки. Вона не дотримується етичної та консервативної політики сучасних письменників. На її думку, життя не завжди таке гарне, а потворність та зло є невід'ємною частиною життя. Вона порушує стереотипи і розкриває теми, про які мало хто з письменників наважується відкрито сказати, а саме про смерть, зраду, тяжку долю вдови, протиріччя поколінь, дискримінацію, класову нерівність, роль революції і війни в житті іранських жінок тощо [5].

Письменницю цікавлять життєві, повсякденні явища та життя у цілому. Але на протигагу життю авторка приділяє увагу й темі смерті, яка в незвичному ракурсі відображена у її збірці надкоротких оповідань «Гра у наречену й нареченого» [4]. У своїх творах вона переважно висвітлює життя іранських жінок з різних верств населення та показує, що з дискримінацією може зіткнутися будь-яка жінка, незалежно від свого стану у суспільстві. У своїх романах таких, як «Тітонька гра», «Остання гра жінки», «Ніч Тагер», «Бордовий», «Ті матері, ці жінки», «Пішки» тощо, Б. Солеймані досліджує взаємозв'язок любові та ненависті, зла і добра. Через призму поглядів своїх персонажів вона показує різницю у сприйнятті життя та його сенсу загалом. Також, авторка знайомить читачів з історією Ірану, пишучи про людей у різних часових проміжках та особливо якісно розкриває та показує атмосферу, що панувала в країні у другій половині ХХ століття, революційні та постреволюційні часи.

Список використаних джерел:

1. Белькейс Солеймані. *Wikipedia*. URL: https://fa.wikipedia.org/wiki/بلقیس_سلیمانی (дата звернення: 22.11.2021).
2. Біографія та твори Белькейс Солеймані. *Navaar*. URL: <https://www.navaar.ir/artists/author/1531> (дата звернення: 22.11.2021).
3. Моллаахмаді Дехагі А. Фемінний дискурс іранської прози ХХ – початку ХХІ ст.: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04. Київ, 2021. 212 с.

4. Ноурузі Я. Збірка «Гра у наречену й нареченого» Белькейс Солеймані. *Vista News Hub*. URL: <https://vista.ir/m/a/rrhfy> (дата звернення: 25.11.2021).

5. Рагдарі А. Про жіночу долю у творах Белькейс Солеймані. *Taaghche*. 2019. URL: <https://taaghche.com/blog/1398/05/28/> (дата звернення: 25.11.2021).

Сопільняк С. В.

аспірантка 3 року навчання

Навчально-наукового інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

РИТУАЛ ОБКУРЮВАННЯ У СКЛАДІ СТЕРЕОТИПНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРЕДСТАВНИКІВ ПЕРСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

Останнім часом в умовах розвитку глобалізаційних процесів спостерігається все більший інтерес лінгвістів, соціологів, психологів, етнографів, літературознавців до феномена стереотипної поведінки носіїв різних мов і культур. Вікові традиції, особливості менталітету, культурні та мовні відмінності – всі ці фактори впливають на взаємовідносини представників різних народів, міжкультурну комунікацію, ефективність співпраці та взаєморозуміння.

Як зазначає Т.Б. Радбіль, культура як колективна пам'ять і колективна свідомість певного народу виробляє певні механізми, які дозволяють людині орієнтуватися у цьому світі і зберігати все цінне, що було накопичене нашими предками протягом багатьох віків. Такий неписаний кодекс поведінки певним чином кодифікується і фіксується у формі ритуалів, обрядів і стереотипів [1, с. 271]. Стереотипи є предметом вивчення багатьох сучасних гуманітарних досліджень, оскільки вони пронизують майже всі сфери діяльності людини і регулюють лінгвосеміотику її поведінки в різних ситуаціях. Вивченням стереотипів у лінгвістиці займалися такі вчені, як А.Ф. Байбурін, Є. Бартмінський, Ф.С. Бацевиц, Є.В. Вельмезова, В.З. Демьянков, І.А. Держанський, Г.Г. Єршова, О.С. Кубрякова, І.І. Орел та інші. Зокрема комунікативно-поведінкові стереотипи досліджували Г.Є Крейдлін та С.І. Перверзева. Особливості функціонування перських етнокультурних стереотипів досліджувала О.В. Мазєпова.